

GÖRÜŞLER

Uzm. Dr. Özlem Erman

Son yıllarda dünyadaki hızlı teknolojik gelişmeye paralel olarak tıp alanında da hızlı bir değişim yaşanmakta, neredeyse her gün yeni tanı, tedavi yöntemleri, yeni ilaçlar piyasaya sürülmektedir. Modern tıptaki bu gelişimlerin yanı sıra alternatif tıp adı altında çeşitli uygulamalar kendisini bir seçenek olarak ortaya koymaya ve dünyada ve ülkemizde sağlık alanında giderek daha fazla etkinlik göstermeye başlamıştır. Gelişen dünyada insanlar da kendi yaşamlarıyla ilgili daha fazla bilinçlenmek istemektedirler. Alanın çeşitliliği, sansasyona açık olması ve ilginin fazlalığı medyanın da bu konuya ağırlık vermesini sağlamıştır. Televizyonlarda, radyolarda, gazete ve dergilerde bu tür haberler yoğun olarak yayımlanmaya başlamıştır.

Tıbbın hemen hemen tüm dallarında olduğu gibi çocuk ruh sağlığı alanında da yeni yöntemler ve alternatif tıp uygulamaları ve bunların medyadaki yansımalarıyla sık sık karşı karşıya kalmaktayız. Bazı bitkisel kökenli haplar ya da solüsyonlarla, vitamin, mineral kürleri ile depresyon, anksiyete, otizm, dikkat eksikliği, davranış sorunları hatta şizofreninin tedavi edilebileceği ve bu maddelerin yan etkilerinin olmadığı öne sürülmektedir. Bunların bazıları ilaç olarak kabul edilip, ithali ve satışı Sağlık Bakanlığı'nın iznine bağlı iken, bazıları gıda maddesi olarak nitelendirilip Tarım Bakanlığı'nın iznine bağlanmaktadır. Bazı özel diyetler, gıda kısıtlamaları da benzer iddalarla ortaya atılmakta insanın hissettiklerinin yedikleriyle çok ilgili olduğu ve beslenme rejiminde yapılacak ufak bir değişikliğin kişinin ruhsal durumunu belirgin bir şekilde etkileyebileceği, yanlış beslenmenin de otizm, şizofreni, depresyon, anksiyete ve panik atak gibi

bir dizi ruhsal bozuklukta belirtileri güçlendirip ağırlaştıracağı öne sürülmektedir. Basında da "psikiyatristi bırak kuruyemişçiye bak" başlıklı haberle bu iddalara yer verilmektedir (15.11.2000 Yenibinyıl). Televizyon kanallarında yayınlanan çeşitli hipnoz gösterilerinin ardından Sağlık Bakanlığı bireyin ruh sağlığını korumak amacıyla, hipnoz konusunda etik ve yasal düzenleme çalışmaları tamamlanıncaya kadar Türkiye genelinde gösteri amaçlı hipnoz uygulamalarının durdurulması kararını almıştır. Ama özellikle çocuklar ve gençler arasında hipnozla sorunlarının ortadan kaldırılabileceği inancının yerleşmesine engel olunamamıştır. Ülkemizde 1998 yılında yapılan bir araştırmada psikiyatri hastalarının %60'ının doktorlardan önce üfürükçülere, şifacılar başvurdukları belirlenmiştir. EEG biyoyararlanım (biofeedback) tedavisi de tam olarak alternatif tıp kapsamı içine girmemekle birlikte 25 yıldır bilinen ama henüz etkinliği bilimsel olarak kanıtlanmamış bir yöntem olmasına karşın günümüzde özellikle dikkat eksikliği ve aşırı hareketliliğin tedavisinde yeni ve çok etkin bir yöntem olarak sunulmaktadır.

Özellikle ABD'de modern tıp karşıtı bazı gruplar ve alternatif tıp uygulamacıları tarafından yoğun olarak psikiyatrik ilaçların zararlarına ilişkin bilimsel dayanağı olmayan yayınlar yapılmakta ve bu yayınlara internet kanalından ulaşan aileleri etkilemektedir. Psikiyatriste gitme, akıl hastası olarak etiketlenme kaygıları da bireylerin bu tür alternatif yollara yönelmesine sağlayan diğer bir nedendir. Sonuç olarak etkinliği ve zararsızlığı kanıtlanmamış olan tüm bu yöntemler özellikle ilaç kullanımından endişe duyan aileler tarafından ilgiyle karşılanmakta ve denenmektedir.

Uzm. Dr. İMGE Ruh Sağlığı ve Danışma Merkezi, Ankara.

Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi : 8(1) 2001

Özellikle psikiyatri alanında önemli sonuçları olabilecek olan yeni, alternatif tanı ve tedavi yöntemleri hakkında toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Medya kuruluşları sağlıkla ilgili haberleri verirken son derece dikkatli olmalıdırlar. Öne sürülen iddanın bilimsel kurumlara da danışılması ya da en azından bu bilginin henüz bilimsel olarak kanıtlanmamış olduğunun vurgulanması önemlidir. Özellikle alternatif tıp uygulamalarının hangi kurum tarafından denetleneceği ya da bu konudaki şikayetlerin hangi kuruma yapılacağı konusunda da belirsizlik vardır. Sağlık alanında tıp dışı dallarda hizmet veren kurum ve kişilerin ve sağlık amaçlı tüm ürünlerin ortak bir birimin denetimine alınması

bu açıdan gereklidir. Bilimsel tıp çalışanları da tıptaki gelişmeleri doğru biçimde yansıtmalıdır. Tıp etiğinin dürüstlük ve özerkliğe saygı ilkelerine göre önerilen tanı ya da tedavi yönteminin etkinliğinin kanıtlanıp kanıtlanmadığı, nasıl bir yarar beklenebileceği konusundaki bilgiler doğru olarak hasta ve yakınlarına sunulduktan sonra onay alınmalıdır. Alternatif tıbbın bilimsel çevrelerce yok sayılması ve bu konuya duyarsız kalınması bu yöntemlerin toplumumuzdaki uygun ortam da sayesinde kontrolsüz bir şekilde yayılarak etkinlik göstermesine neden olacaktır. Bilimsel tıp çalışanları bu konuda da inceleme ve görüşlerini etkin bir biçimde iletişim ortamına sunmalıdırlar.